

KIRJALLINEN KYSYMYS 707/2014 vp

Lapsettoman lesken leskeneläkkeen edellytykset

Eduskunnan puhemiehelle

Lapsettomalla leskellä on mahdollisuus saada leskeneläkettä, jos kaikki seuraavat neljä ehtoa täyttyvät:

- avioliitto on solmittu ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta,
- avioliitto on jatkunut vähintään viisi vuotta,
- avioliitto on solmittu ennen kuin edunjäntäjä täytti 65 vuotta,
- leski on vähintään 50-vuotias puolison kuollessa tai leski on saanut työkyvyttömyyseläkettä vähintään kolme vuotta.

Rekisteröity parisuhde on tullut mahdolliseksi vuonna 2002. Tuolloin osa seksuaalivähemmistöihin kuuluvista parisuhteissa elävistä on ollut jo yli 50-vuotiaita. Parisuhteen virallistaminen ei ole kaikille ollut mahdollista ennen 50:tä ikävuotta. Leskeneläkettä koskevassa ohjeistuksessa sanotaan, että rekisteröidyn parisuhteen osa-

puolella on oikeus leskeneläkkeeseen samoin edellytyksin kuin aviopuolisolla. Ohjeistuksesta ei kuitenkaan tule esille, miten tällaisessa tapauksessa tulisi toimia. Pitkäaikainen yhdessä asuminen voidaan tietenkin todistaa mm. väestörekisteritietojen perusteella.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten samaa sukupuolta olevien pariensuhteissa kuvatut ikään liittyvät ongelmatilanteet on otettu huomioon leskeneläkkeen ehdoissa ja

miten ennen parisuhteen rekisteröimiskäytäntöä solmittu parisuhde voidaan näyttää toteen, jotta leskeneläkkeen saaminen on mahdollista?

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2014

Jani Toivola /vihr

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jani Toivolan /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 707/2014 vp:

Miten samaa sukupuolta olevien pariin perusteluissa kuvatut ikään liittyvät ongelmatilanteet on otettu huomioon leskeneläkkeen ehdoissa ja

miten ennen parisuhteen rekisteröimiskäytäntöä solmittu parisuhde voidaan näyttää toteen, jotta leskeneläkkeen saaminen on mahdollista?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sosiaalivakuutuksen tarkoituksena on turvata omaisten toimeentulo perhehuoltajan kuoleman jälkeen. Leskeneläke on osa sosiaalivakuutusta, joka takaa turvaa niille avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eläneiden edunjättäjien puolisoille, joiden elatukseen edunjättäjä oli velvollinen. Suomessa on kaksi toisiaan täydentävää lakisäätetystä perhe-eläkejärjestelmää, työeläkejärjestelmän perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ansaitsemaan työ- tai yrittäjäeläkkeeseen sekä Kelan hoitama perhe-eläke. Lisäksi leski ja lapsi voivat saada perhe- tai huoltoeläkettä myös tapaturma-, liikenne-, sotilastapaturma-, sotilasvamman- ja potilasvahinkovakuutuksesta.

Leskeneläkettä maksetaan tietyin edellytyksin edunjättäjän aviopuolisolle. Rekisteröidyn parisuhteen osapuolella on oikeus leskeneläkkeeseen samoin edellytyksin kuin aviopuolisolla. Leskeneläkkeeseen on oikeus, mikäli leskellä on

tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa ja avioliitto oli solmittu ennen kuin edunjättäjä oli täyttänyt 65 vuotta. Lisäksi leskeneläkkeeseen on oikeus lapsettomalla leskellä, mikäli avioliitto on solmittu ennen kuin edunjättäjä täytti 65 vuotta ja leski 50 vuotta. Lisäksi edellytetään, että avioliitto oli edunjättäjän kuolemaan mennessä jatkunut vähintään viisi vuotta ja leski oli edunjättäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta tai hän oli pitkäaikaisesti työkyvytön. Leskeneläkkeen edellytysten tarkoituksena on kohdentaa leskeneläke tilanteisiin, joissa edunjättäjällä voidaan katsoa olleen vakiintunut elatusvelvollisuus.

Rekisteröidyn parisuhteen perusteella leskeneläkettä saavat ovat leskeneläkkeensaajien osajoukko. Käytännössä rekisteröidyn parisuhteen perusteella leskeneläkettä saavia on vuosittain alle 200. Oikeus leskeneläkkeeseen tuli mahdolliseksi rekisteröidyssä parisuhteessa oleville 1.3.2002, jolloin tuli voimaan laki rekisteröidystä parisuhteesta (950/2001). Lain 8 §:n mukaan parisuhteen rekisteröinnillä on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella, jollei toisin säädetä. Säännöksen johdosta laki vaikutti siis myös muun muassa oikeuteen saada perhe-eläkettä ja säännöstä ryhdyttiin soveltamaan myös perhe-eläkeoikeuteen. Lakiin ei kirjattu erityisiä säännöksiä lain soveltamisesta takautuvasti eikä kyseisen lainmuutoksen yhteydessä tehty perhe-eläkkeitä koskien erityisiä rekisteröityä parisuhdetta koskevia poikkeuksia. Sääntelytapa vastaa tältä osin oikeusjärjestelmän vakiintunutta käytäntöä, jossa laissa säädetyt oikeudet ja velvollisuudet syntyvät lain voimaantulon myötä.

Ministerin vastaus

KK 707/2014 vp — Jani Toivola /vihr

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2014

Sosiaali- ja terveysministeri Laura Rätty

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 707/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Jani Toivola /gröna:

Hur har de åldersrelaterade problem bland par av samma kön som beskrivs i motiveringen beaktats i villkoren för efterlevandepension och

hur kan ett parförhållande som inletts innan det blev möjligt att registrera partnerskap bevisas för att det ska vara möjligt att få efterlevandepension?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Syftet med socialförsäkringen är att trygga de anhörigas försörjning efter familjeförsörjarens dödsfall. Efterlevandepension är en del av socialförsäkringen som garanterar skydd för makar till förmånsåtagare som levit i äktenskap eller registrerat partnerskap om förmånsåtagaren varit skyldig att betala underhåll. I Finland har vi två lagstadgade familjepensionssystem som kompletterar varandra, familjepension enligt arbetspensionssystemet, som bygger på den arbets- eller företagarpension som förmånsåtagaren tjänat in, samt familjepension från FPA. Efterlevande makar och barn kan också få familje- eller försörjningspension från olycksfallsförsäkringen, trafikförsäkringen, försäkringen för olycksfall i militärtjänst, militärskadeförsäkringen och patientskadeförsäkringen.

Efterlevandepension betalas under vissa förutsättningar till förmånsåtagarens make. Parterna i ett registrerat parförhållande har rätt till efterlevandepension under samma förutsättningar som

makar. Efterlevande har rätt till efterlevandepension om han eller hon har haft ett gemensamt barn med förmånsåtagaren och äktenskapet har ingåtts innan förmånsåtagaren hade fyllt 65 år. Barnlösa efterlevande har också rätt till efterlevandepension, om äktenskapet har ingåtts innan förmånsåtagaren fyllde 65 år och den efterlevande 50 år. Dessutom förutsätts att äktenskapet före förmånsåtagarens död hade varat minst fem år och att den efterlevande vid förmånsåtagarens död hade fyllt 50 år eller varit långvarigt arbetsoförmögen. Syftet med villkoren för efterlevandepension är att inrikta efterlevandepensionen på situationer där förmånsåtagaren kan anses ha haft en etablerad underhållsskyldighet.

De som får efterlevandepension med stöd av ett registrerat parförhållande utgör en särgrupp bland mottagarna av efterlevandepension. I praktiken är antalet personer som får efterlevandepension på grundval av ett registrerat partnerskap färre än 200 per år. Rätten till efterlevandepension för parterna i ett registrerat partnerskap uppkom den 1 mars 2002, då lagen om registrerat partnerskap (950/2001) trädde i kraft. Enligt 8 § har registrering av ett partnerskap samma rättsverkningar som ingående av äktenskap, om inte något annat föreskrivs. Bestämmelsen ledde till att lagen således också påverkade bland annat rätten att få familjepension och bestämmelsen började även tillämpas på familjepensionsrätten. I lagen skrevs inte in några särskilda bestämmelser om retroaktiv tillämpning av lagen och det gjordes inte heller några särskilda undantag för registrerade partnerskap med tanke på familjepensioner i samband med den aktuella lagändringen. Regleringssättet motsvarar till dessa delar vedertagen praxis i rättssystemet, där lagstad-

Ministerns svar

KK 707/2014 vp — Jani Toivola /vihr

gade rättigheter och skyldigheter uppkommer när lagen träder i kraft.

Helsingfors den 17 oktober 2014

Social- och hälsovårdsminister Laura Rätty